

Jan Hak, Ondřej Vícha: Právo na informace o životním prostředí ve středoevropském kontextu, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 230 s.

autor recenze: Jitka Jelínková (*spoluautorka publikace Jelínková, J., Tubáček, M.: Zákon o právu na informace o životním prostředí. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019*)

Výhled z české právní kotliny, uvědomění si mezinárodních a eurounijních východisek tuzemské právní úpravy práva na informace o životním prostředí a zejména její srovnání s právními úpravami v sousedních státech jsou užitečné jak pro samu reflexi významnosti tématu, tak úvahy *de lege ferenda*, a rovněž pro soudní i běžnou správní aplikační praxi. Monografii autorů Mgr. Jana Haka a JUDr. Ondřeje Víchy, Ph.D., věnovanou těmto otázkám je proto třeba velmi přivítat. Autoři jsou k jejímu sepsání vysoce kvalifikovaní svým působením na akademické půdě i zkušenostmi z prostředí Ústavního soudu, resp. ústředních orgánů státní správy.

Důležitost monografie podtrhuje fakt, že právní úprava přístupu k informacím o životním prostředí je, pokud jde o rozsah odborné literatury a judikatury, opravdovou popelkou v porovnání s obecnou úpravou práva na informace. Povinné subjekty a sami žadatelé o informace často ani nerozlišují mezi úpravou práva na informace o životním prostředí a obecného práva na informace. To se v praxi může projevit tím, že až nejvyšší soudní instance musí po letech sporu o důvodech neposkytnutí informací „odhalit“, že žádost o informace byla vyřizována podle chybného informačního zákona, tj. podle zákona o svobodném přístupu k informacím namísto zákona o právu na informace o životním prostředí. Cesta k získání informací o životním prostředí, resp. posouzení důvodnosti, či nedůvodnosti omezení přístupu k nim, se tak v rozporu s vůdčím principem poskytování informací bez zbytečného odkladu velmi protahuje.

Pokud jde o cíle, které si monografie vytkla, naplnila je podle mého názoru velmi kvalitně.

Publikace věnuje náležitou pozornost mezinárodněprávním a eurounijním aspektům, přičemž si na rozdíl od publikací určených každodenní praxi může dovolit jít do větší hloubky. Neomezuje se proto jen na základní, „notoricky známé“, informace o Aarhuské úmluvě o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí a o směrnici EU o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí. Zabývá se např. i problematikou přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí, které mají v držení orgány a subjekty Společenství, včetně judikatury Soudního dvora Evropské unie (dříve Evropského soudního dvora) v těchto otázkách.

Těžiště publikace spočívá v rozboru právní úpravy práva na environmentální informace v ČR, v Rakousku, na Slovensku, v Německu a v Polsku. Autoři hodnotí kvalitu transpozice směrnice EU o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí do srovnávaných vnitrostátních právních rádu, přičemž se zaměřují na klíčové otázky vymezení informací o životním prostředí a povinných subjektů, přístupu k informacím o životním prostředí na žádost včetně lhůt, formy nebo formátu poskytnutých informací a případného zpoplatnění, omezení

přístupu k informacím (zákonných důvodů pro odmítnutí žádosti nebo její části) a přístupu k právní ochraně v případě nespokojenosti žadatele s vyřízením žádosti.

V přiměřeném rozsahu je uváděna judikatura v jednotlivých státech i související rozhodnutí evropských soudů. Právě judikatura může do jisté míry překlenout nedostatky transpozice směrnice spočívající např. v nepromítnutí ustanovení o nezbytnosti vykládat důvody pro odmítnutí žádosti o informace o životním prostředí restriktivním způsobem a v každém konkrétním případě zvažovat veřejný zájem, kterému zveřejnění slouží, proti zájmu, kterému slouží odmítnutí (tento deficit vykazuje česká či slovenská právní úprava).

S ohledem na sporné otázky řešené v tuzemsku čtenáře jistě zaujmou pasáže věnované tomu, jak zahraniční úpravy řeší vztah zpřístupňování informací o životním prostředí k nahlížení do spisu jako tradičnímu právu účastníků řízení, práva osob dotčených poskytnutím informace či zneužití práva na informace ze strany žadatelů.

Inspirativní jak z hlediska teoretického, tak praktického jsou i srovnávané úpravy procesních otázek a obrany proti nečinnosti povinného subjektu, neboť nevyřizování žádostí o environmentální informace bez zbytečného odkladu, nejdéle v maximálních lhůtách stanovených zákonem, je chronickou bolestí tuzemské praxe. Autorku recenze v tomto ohledu zvláště zaujalo, že podle slovenské úpravy činí běžná procesní lhůta pro zpřístupnění informací o životním prostředí 8 pracovních dní a je zakotvena přestupková odpovědnost pracovníků vyřizujících žádosti o informace za porušení povinností příslušným zákonem stanovených.

Publikace je psaná přehledně a zdařile balancuje mezi vysokou odborností a obecnou srozumitelností. Doporučuji ji proto všem, kteří si chtějí či potřebují rozšířit znalosti v oblasti práva na informace o životním prostředí, ať již jde o legislativce, pracovníky povinných subjektů či žadatele o environmentální informace.